

มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (นสพ.) Human Rights and Development Foundation

เลขที่ 109 ซอยสิทธิชน ถนนสุทธิสารวินิจฉัย แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310
109 Soi Sitthichon, Suthisarnwinichai Road, Samsennok, Huaykwang, Bangkok 10310
Tel: (+662)277 6882/277 6887 Fax: (+662)277 6882 ext 108 E-mail: info@hrdfoundation.org

เผยแพร่วันที่ 24 มีนาคม 2560

ใบแจ้งข่าว

**ศาลจังหวัดระนอง พิจารณายกฟ้องจำเลย คดีหมายเลข คม. 2.4/2559 คดีค้ามนุษย์ในแรงงานประมงชาวกัมพูชา
จำนวน 11 คน**

เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2560 ศาลจังหวัดระนองได้อ่านคำพิพากษา ในคดีที่พนักงานอัยการจังหวัดระนอง เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายเรืองชัย ผิวงาม ไต๋กังเรือ ก.นาวามงคลชัย 1 เป็นจำเลยที่ 1 และนายสมชาย เจตนาพรสำราญ เจ้าของกิจการแพปลาในพื้นที่ จังหวัดสมุทรสาคร เป็นจำเลยที่ 2 (หมายเลขคดีดำที่ คม.2/2559 และคม.4/2559) ในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์, ร่วมกันค้ามนุษย์ตั้งแต่สามคนขึ้นไปโดยบังคับใช้แรงงาน ร่วมกันข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใดหรือจำยอมต่อสิ่งใดโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพของผู้ถูกข่มขืนใจเองหรือโดยใช้กำลังประทุษร้าย หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นหรือกระทำความผิดด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย และให้ผู้อื่นกระทำการใดให้แก่ผู้กระทำหรือบุคคลอื่นต่อผู้เสียหาย แรงงานประมงชาวกัมพูชาจำนวน 11 คน โดยผู้เสียหายในคดีดังกล่าว ได้แต่งตั้งให้ทนายความโดยการสนับสนุนของมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือทางกฎหมายรวมทั้งยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดระนองเพื่อเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ (รายละเอียดเพิ่มเติม <http://hrdfoundation.org/?p=1561>)

ศาลจังหวัดระนอง ได้อ่านคำพิพากษา ใจความสรุปว่า

1. จากข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้เสียหายในคดีถูกนำพามายังประเทศไทยโดยช่องทางที่ถูกต้องตามกฎหมายและพักอยู่บนเรือ ก.นาวามงคลชัย 1 เพื่อรอทำงานอยู่ประมาณครึ่งเดือน และรู้แล้วว่าต้องไปทำงานบนเรือประมงมิใช่การคัดแยกปลา โจทก์ร่วมบางส่วน จึงได้หลบหนีเพื่อไปขอความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อตั้งใจให้ตำรวจจับและส่งกลับบ้าน แต่เมื่อพบกับตำรวจก็ไม่ได้แสดงท่าทีว่าตนถูกหลอกหรือถูกบังคับและยังขึ้นรถกระบะเพื่อกลับมาอยู่ที่พัก อีกทั้ง ผู้เสียหาย ยังมีโอกาสในการพบเจ้าหน้าที่อีกหลายครั้ง เช่น วันที่ไปทำหนังสือคนประจำเรือหรือวันที่ออกเรือ แม้ว่าผู้เสียหายจะสื่อสารภาษาไทยไม่ได้แต่หากแสดงท่าทางชัดเจนก็จะสามารถเข้าใจได้ ดังนั้นการกระทำของผู้เสียหายจึงขัดกับนิสัยของผู้ที่อยู่ภายใต้การบังคับของผู้อื่น
2. เมื่อผู้เสียหายที่หลบหนีกลับมาถึงที่พักแล้ว ได้มีการเรียกประชุมชี้แจง ทำนองว่า หากใครประสงค์จะกลับบ้านให้นำเงิน ค่าใช้จ่ายและค่าหนังสือเดินทาง จำนวน 30,000 บาท มาจ่ายให้แก่นายหน้า โดยครั้งหนึ่งได้มีญาติของแรงงานคนหนึ่ง ได้นำเงินมาจ่ายให้กับนายหน้า จึงได้กลับบ้านไปโดยไม่มีการกักกันไว้ ส่วนกลุ่มผู้เสียหาย นายหน้ายังได้มีการดูแลพาไปซื้อของใช้เพื่อเตรียมออกไปทำงานและรอส่งผู้เสียหายลงเรือประมง ซึ่งหากนายหน้าหลอกลวงกลุ่มผู้เสียหายมาจริงก็ไม่จำเป็นต้องอยู่รอ นอกจากนี้ช่วงเวลาที่ผู้เสียหายอาศัยอยู่ในสถานที่พักก่อนลงเรือ ก็ไม่ได้มีการปิดประตูที่อยู่ออาศัย และไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดถูกทำร้ายร่างกาย จึงเป็นการผิดวิสัยของผู้ที่บังคับ หลอกลวงผู้อื่นมาขาย
3. การทำงานบนเรือประมงนอกน่านน้ำจะมีเครื่องมือในการช่วยทุ่นแรงของแรงงานประมง โดยมีช่วงการทำงานที่แตกต่าง กันขึ้นอยู่กับจำนวนปลาที่จับได้ โดยผู้เสียหายจะมีเวลาพักผ่อนช่วงเวลาล่องอวนจนถึงเวลาขึ้นอวน นอกจากนั้นเวลาที่มี การเปลี่ยนสถานที่จับปลาก็ได้มีการพักผ่อน การทำงานดังกล่าวเป็นเรื่องของสภาพงานที่ต้องทำต่อเนื่องกันไปจนเสร็จ มิเช่นนั้นอาจทำให้ปลาเน่าเสียได้
4. จากคำให้การของผู้เสียหายที่ว่าถูกไต่กังทำร้ายร่างกายนั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่าโจทก์ร่วมบางคนไม่เคยทำงานประมง ทะเลมาก่อน การทำงานในระยะแรก อาจยังไม่มีประสบการณ์ จึงถูกไต่กังเรือคนที่ 1 ดุด่าและทำร้าย และได้กังคน

ดังกล่าว ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดในคดีนี้ จึงเห็นได้ชัดเจนว่าวิธีการทำงานนั้นขึ้นอยู่กับจัดการและอุปนิสัยของได้กั้ง
เรือแต่ละคน

5. ส่วนคำให้การของผู้เสียหายที่กล่าวว่า มีลูกเรือคนไทยที่กระโดดเรือเพื่อหลบหนี ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ลูกเรือคนไทยบาง
คนได้กลับมาทำงานในเรืออีกครั้งและไม่ปรากฏว่าลูกเรือไทยคนใดร้องเรียนว่าถูกบังคับให้ทำงานและจากการสัมภาษณ์
ก็ไม่พบว่ามีลูกเรือไทยคนใดที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
6. เรื่องการยึดหนังสือเดินทางของโจทก์ร่วมไว้กับไต่กั้งนั้น ได้มีนายอภิสิทธิ์ เตชะนิธิสวัสดิ์ นายกสมาคมประมงนอกน่าน
ไทย เบิกความเป็นพยานของจำเลย ว่า เมื่อเรือประมงออกเดินทางแล้ว ไต่กั้งจะเก็บหนังสือเดินทางและหนังสือคน
ประจำเรือไว้เพื่อสะดวกในการให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบหากไม่มีให้ตรวจสอบลูกเรืออาจถูกจับกุม แต่เมื่อเดินทางกลับแล้ว
ไต่กั้งเรือจะคืนเอกสารให้แก่คนงาน จึงน่าจะเชื่อว่าการเก็บหนังสือเดินทางของโจทก์ร่วม กระทำด้วยเหตุผลดังกล่าว
มากกว่ามิให้โจทก์ร่วมทั้งหมดหลบหนี
7. ครอบครัวของผู้เสียหายได้มีการยืนยันว่าได้รับเงินจากนายหน้าเป็นค่าจ้างของผู้เสียหาย ส่วนประเด็นที่ว่านายหน้าได้มี
การหักเงินเท่าใดนั้น เป็นคนละกรณี ส่วนค่าจ้างที่ค้างจ่ายนั้นเนื่องจากสภาพการทำงานประมงเป็นสภาพที่แตกต่างจาก
งานทั่วไปและการจ่ายค่าจ้างนั้นแรงงานกับนายจ้างสามารถตกลงกันเองได้ แต่เมื่อผู้เสียหายกลับขึ้นฝั่งก็ถูกนำไปอยู่ที่
สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดระนอง จึงไม่เปิดโอกาสให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างที่ค้างกับ
ผู้เสียหายได้ อย่างไรก็ตามนางคำนึงนวลได้นำเงินค่าจ้างของโจทก์ร่วมทั้งหมด ไปฝากไว้กับเจ้าหน้าที่ตรวจแรงงานให้นำ
จ่ายให้แก่โจทก์ร่วมทั้งสิบเอ็ด จนครบถ้วนแล้ว
8. ดังนั้นจากข้อเท็จจริง พยานหลักฐานที่กล่าวมาไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า มีการกระทำความผิดจริง ผู้เสียหายไม่เต็ม
ใจทำงานเพราะรู้สึกเห็นัดเหนื่อยจากการทำงานหนักและถูกไต่กั้งเรือคนที่ 1 ดุด่าทำร้ายเนื่องจากทำงานล่าช้ามากกว่า
เป็นการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงาน จึงพิพากษายกฟ้อง

ทั้งนี้ นางสาวกาญจนา อัครชาติ ผู้ช่วยประสานงานโครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและ
การพัฒนาเห็นว่า คำพิพากษาดังกล่าวอาจเป็นการก้าวเดินที่สวนทางกับความพยายามของรัฐบาลไทยที่มีความต้องการจะยกระดับ
การจ้างงานแรงงานประมงให้ได้มาตรฐานให้ได้ตามหลักสากล แต่ทั้งนี้ความเข้าใจในกระบวนการจ้างงานแรงงานข้ามชาติ สภาพการ
ทำงาน รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประมงของผู้ใช้กฎหมายยังมีความคลาดเคลื่อนกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการพัฒนาในเชิงบวก
เพื่อพยายามป้องกันไม่ให้แรงงานถูกบังคับใช้แรงงาน หรือถูกเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งต่อไปสิ่งที่น่าจับตามองคือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ
กระบวนการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ จากระบบกล่าวหาเป็นระบบไต่สวน โดยใช้กฎหมายจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจบริบทต่างๆของ
การค้ามนุษย์ รวมถึงสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด

ที่มาของคดี

เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2559 ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดระนอง ผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 25 กองกำลัง
เทพสตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันเข้าตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่บนเรือประมงของลูกเรือทั้ง 3 ลำที่ได้ออกไปทำประมงนอก
น่านน้ำที่ประเทศอินโดนีเซียและประเทศปาปัวนิวกินี กล่าวคือ เรือ ก.นาวามงคลชัย 1 มีลูกเรือทั้งหมด 21 คน ประกอบด้วยคนไทย 3
คน กัมพูชา 18 คน เรือ ก.นาวามงคลชัย 5 (ไม่ทราบจำนวนลูกเรือ) และเรือ ก.นาวามงคลชัย 8 มีลูกเรือทั้งหมด 24 คน ประกอบด้วยคนไทย 8 คน
กัมพูชา 16 คน โดยสาเหตุที่มีการเรียกตรวจสอบเรือดังกล่าวสืบเนื่องจากการประสานของเจ้าหน้าที่จากจังหวัด
สมุทรสงครามว่า มีเหตุลูกเรือชาวไทยจำนวน 5 คน ได้กระโดดออกจากเรือดังกล่าวก่อนที่จะออกจากร้านน้ำประเทศไทย ซึ่งได้มีการตั้ง
ข้อหาค้ามนุษย์เป็นคดีในขณะนี้อยู่ที่ศาลจังหวัดสมุทรปราการ โดยจากผลจากการตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่บนเรือ และการนำลูกเรือ
ทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการคัดแยกเหยื่อจากการค้ามนุษย์ พบว่ามีการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์บนเรือประมงจำนวน 2 ใน 3 ลำ คือ
เรือนาวามงคลชัย 1 พบว่ามีผู้เสียหายชาวกัมพูชาจำนวน 11 คน และเรือนาวามงคลชัย 8 พบผู้เสียหายชาวกัมพูชา 4 คน รวมผู้เสียหาย
ทั้งหมด 15 คน